

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1059/2023) 3 §:n muuttamisesta

Diaarinumero: VN/20873/2026

Yleistä

Hyvinvointiala Hali ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamisesta.

Pidämme perusteltuna, että avustusten myöntämistä koskevia kriteerejä täsmennetään asetustasolla tilanteessa, jossa STEA-avustusten kokonaismäärä vähenee ja avustusharkinnan perusteiden läpinäkyvyydelle on entistä suurempi tarve. Katsomme kuitenkin, että jäljempänä esitetyt näkökohdat tulee ottaa huomioon asetuksen jatkovalmistelussa.

1. Huomiot asetusluonnoksen sisällöstä

”Konkreettinen, kohtaava asiakastyö” -kriteeri on liian kapea

Asetusluonnoksen 3 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan avustuksen myöntämistä puoltaa se, että avustettavaksi haetussa toiminnassa painottuu konkreettinen, kohtaava asiakastyö. Pidämme sanamuotoa ongelmallisena, sillä se ei kuvaa riittävän kattavasti niitä tapoja, joilla ihmisiä järjestöissä kohdataan. Sanamuodon ulkopuolelle jäisi esimerkiksi vapaaehtoistyöhön ja kokemusasiantuntijuuteen pohjautuva toiminta, joka on monelle järjestölle keskeinen toimintatapa.

Asiakastyön kapea painotus korostaa mielestämme liiaksi järjestöjen roolia korjaavassa työssä, vaikka terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen sekä ongelmien ennaltaehkäisy on vähintään yhtä tärkeää. Ennaltaehkäisyssä ja hyte-työssä asiakastapaamisiakin tärkeämmässä roolissa ovat esimerkiksi järjestöjen toteuttamat koulutukset ja neuvonta, jotka tulisi tunnistaa avustuskelpoiseksi toiminnaksi siinä missä kohtaava asiakastyökin.

Katsomme, että asetuksen sanamuotoa tai ainakin sen perusteluja tulisi täsmentää niin, että kohtaavaksi työksi tai muutoin avustuskelpoiseksi toiminnaksi luetaan myös vertaisryhmiin, vapaaehtoistyöhön ja kokemusasiantuntijuuteen perustuva toiminta, terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja ongelmien ennaltaehkäisyyn tähtäävä koulutus- ja neuvontatyö, sekä näitä mahdollistava koordinointi ja työnohjaus. Sana ”asiakastyö” voitaisiin joko poistaa tai korvata neutraalimmalla ilmaisulla, esimerkiksi ”kohtaava työ”. Samalla olisi hyvä täsmentää, ettei mikään yksittäinen kohtaamisen muoto, esimerkiksi palkatun työntekijän ja asiakkaan välinen suhde, ole ainoa hyväksyttävä tapa toteuttaa kohtaavaa työtä.

Myös muu toiminta tulee tunnistaa avustuskelpoiseksi

Asetusluonnos ja sen perustelumuistio painottavat vahvasti suoraa, konkreettista kohtaamista, minkä vuoksi neuvonta, koulutus, viestintä, kehittämistyö, koordinaatio sekä yhteiskunnallinen vaikuttamis- ja asiantuntijatyö voivat käytännössä jäädä avustusharkinnassa heikompaan asemaan. Tätä ongelmaa ilmentää myös STEAn 15.6.2026 linjaus, jonka mukaan avustusta ei vuonna 2027 myönnettäisi

järjestölle, jonka toiminta painottuu yhteiskunnalliseen vaikuttamis- tai neuvontatyöhön, tai jonka toiminta kohdistuu pääosin yhteen ei-terveysperusteiseen tausta- tai identiteettiryhmään.

Katsomme, että tällainen kategorinen avustuksen rajausta ei saa tukea voimassa olevasta laista (284/2023) eikä asetuksesta (1059/2023). Esitämme, että asetukseen lisätään nimenomainen säännös, joka estää avustusten rajaamisen kategorisesti toiminnan muodon, kohderyhmän tai järjestötyypin perusteella, silloin kun toiminta muutoin täyttää asetuksen edellytykset.

Kriteerien tulee olla selkeitä, ennakoitavia ja yhdenvertaisesti sovellettavia

Pidämme esitettyjä kriteerejä osin liian tulkinnanvaraisina. Näitä ovat kohtaava työ, toimintaympäristön muutokset, rinnakkaisuus tai päällekkäisyys, tavoitavuus, osallistumisen avoimuus ja kulujen kohtuullisuus.

Esimerkiksi rinnakkaisuutta koskevan kriteerin osalta pidämme tärkeänä, ettei samalla alalla toimivien järjestöjen rinnakkaiseloa tulkita automaattisesti perusteettomaksi päällekkäisyydeksi tai ohjata sitä yhdistymisiin. Rinnakkaisuus sinänsä ei ole ongelma, mutta ongelmallista voi olla toiminnan tosiasiallinen päällekkäisyys. Useampi toimija voi perustellusti työskentellä samalla aihealueella rinnakkain. Syitä rinnakkaiselle toiminnalle voivat olla esimerkiksi kieli, alue, toiminnan luonne tai kohderyhmän erityispiirteet, ja tämä olisi hyvä todeta myös asetuksen perusteluissa osana kokonaisharkinnan avaamista.

Hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusturvan kannalta on tärkeää, että avustusharkinnassa sovellettavat olennaiset perusteet ilmenevät laista tai asetuksesta, eivät asetuksen ulkopuolisista, esimerkiksi hakuilmoituksissa annettavista linjauksista. Esitämme, että asetuksen perusteluihin lisätään nykyistä täsmällisempi kuvaus siitä, miten kutakin kriteeriä sovelletaan käytännössä, ja että mahdolliset tarkentävät soveltamisohjeet julkaistaan hakijoiden tiedoksi hyvissä ajoin ennen hakuajan alkamista.

Palkkakustannusten kohtuullisuutta ei tule arvioida kiinteällä palkkakatolla

Perustelumuiotiossa mainittu kiinteä, normatiiviseksi kutsuttu palkkakatto ei mielestämme ole perusteltu ratkaisu. Esitämme viittauksen poistamista siihen. Asetuksessa ei aseteta muillekaan kuluille vastaavaa kiinteää euromääräistä rajaa, vaan niiden osalta riittävät kohtuullisuus ja perusteltavuus. Myös palkkakustannuksia tulisi arvioida samoin perustein. Palkan osalta perusteina tulisi olla tehtävän vaatavuus sekä alalla yleisesti maksettava palkka, jotka hakijan tulisi tarvittaessa kyetä perustelemaan.

Jos euromääräisestä rajasta silti pidetään kiinni, sen tulisi koskea vain asetuksen voimaantulon jälkeen solmittavia työ sopimuksia, sillä voimassa olevaa palkkaa ei voi yksipuolisesti alentaa ilman irtisanomisperustetta. Katto ei myöskään saisi rajoittaa muualta kuin avustuksesta kertyvän tuoton käyttöä palkkaukseen.

Mahdolliseen palkkakattoon tulisi lisäksi sisältyä selkeä poikkeamismahdollisuus, sillä tehtävä- ja palkkarakenteet vaihtelevat niin paljon, ettei yksi soveltamisohje voi kattaa kaikkia tilanteita. Tälle on olemassa oikeudellinen perusta valtionavustuslain 11 §:ssä, jonka nojalla avustuspäätökseen voidaan liittää ehtoja. Myös STEAn oma avustusopas toteaa, että yksittäinen avustuspäätös menee soveltamisohjeen edelle. Valtionapuviranomainen voisi siten perustellusta syystä todeta, ettei palkkakatto koske tehtävää, joka edellyttää henkilöltä sellaista erityisosaamista, että hänelle maksettava markkinaehtoinen palkka ylittää palkkakaton. Tämä olisi hyvä kirjata näkyviin jo perusteluihin.

Kokonaisharkinnan sisältö tulee avata

Asetusluonnoksen 3 §:n 3 momentin mukainen kokonaisharkinta jää sisällöltään epäselväksi. Erityisesti kaipaamme täsmennystä siihen, ettei minkään yksittäisen 2 momentissa mainitun puoltavan tekijän puuttuminen saa automaattisesti estää avustuksen myöntämistä, ja että avustuspäätöksissä tulee yksilöidä ne seikat, jotka ovat olleet ratkaisevia (vrt. hallintolain 44–45 §:n perusteluvollisuus). Esitämme, että tämä kirjataan nimenomaisesti asetuksen perusteluihin.

2. Avustusharkinnan perusteet ja päätöksentekomenettely

Avustusharkinnan tulisi perustua nykyistä selkeämmin toiminnan todennettuun yhteiskunnalliseen tarpeeseen ja siitä kerääntyyn tuloksellisuustietoon, ei ulkoapäin määriteltyihin, asetuksen tasolle kirjaamattomiin painopisteisiin.

Vuotuinen avustusehdotus ja siihen tehtävät olennaiset muutokset tulisi jatkossakin käsitellä valtioneuvoston raha-asiainvalidiokunnassa ennen avustuspäätösten tekemistä. Menettely lisäisi merkittävien, taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kauaskantoisten kriteerimuutosten avoimuutta ja valtioneuvostotason vastuuta niistä.

Pidämme lisäksi tärkeänä, että asetuksen suhde STEA:n 15.6.2026 julkaisemiin avustuskriteereihin selvennetään perustelumuistiossa, jotta hakijoille on selvää, missä määrin ja millä oikeudellisella asemalla kriteerit sitovat avustuspäätöksiä.

3. Leikkausten aikataulu

Asetuksen sisällön lisäksi ehdotamme harkittavaksi, että merkittävät avustusjärjestelmän ja -käytäntöjen muutokset siirrettäisiin vuodelle 2028, jotta avustuksen saajilla olisi riittävästi aikaa sopeutua tuleviin muutoksiin ja arvioida niiden vaikutuksia omaan toimintaansa etukäteen. Samasta syystä ehdotamme, että myös vuodelle 2027 suunniteltu hyvinvointialuekokeilu ja siihen varattu 25 miljoonan euron määräraha siirrettäisiin alkamaan vasta vuonna 2028. Näin kokeilun toimeenpanoon jäisi enemmän valmisteluaikaa, ja vapautuva määräraha voitaisiin sen sijaan kohdentaa vuonna 2027 päättyvien avustuskohdeiden asianmukaisen alasajon tukemiseen, mikä vähentäisi konkurssiriskiä ja auttaisi turvaamaan järjestöjen muun toiminnan jatkuvuutta.

Lopuksi

Pidämme asetuksen täsmentämistä perusteltuna ja kannatamme sen tavoitteita lisätä avustusharkinnan läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta. Katsomme kuitenkin, että edellä kuvatut huomiot, kuten kohtaavan työn käsitteen kaventuminen, muun toiminnan tunnustaminen avustuskelpoiseksi, kriteerien ennakoitavuus, palkkakustannusten kohtuullisuuden arviointitapa sekä kokonaisharkinnan avaaminen, tulee ottaa huomioon asetuksen jatkovalmistelussa. Pidämme myös tärkeänä, että tarve- ja tuloksellisuusperusteisuus sekä avustusehdotuksen käsittely raha-asiainvalidiokunnassa otetaan huomioon asetusmuutoksessa.

Sanna Aunesluoma

toimitusjohtaja

Hyvinvointiala Hali ry

sanna.aunesluoma@hyvinvointiala.fi

HYVINVOINTIALA

26.7.2026

Lisätietoja:

Anneli Pahta

johtava asiantuntija

anneli.pahta@hyvinvointiala.fi